

De gast van vandaag is een wel heel bijzondere. Waar bij vele koffiegast en in het verleden vaak 'omtrekkende' bewegingen gemaakt moesten worden om ze op het puntje van hun stoel te krijgen en tot een open gesprek te komen, nam deze gast de kans onmiddellijk waar. Dat resulteerde in een gesprek zonder onderbreking vanaf tien uur op de zaterdagochtend tot bijna drie uur in de middag.

Paul van Peteghem is een geboren verteller waar het om de laatmiddeleeuwse kerkelijke en wereldlijke geschiedenis gaat, met uitbreiding naar vroegere en latere tijden. Het leek er vandaag dan ook niet vaak op dat hij zijn levensverhaal aan het parochieblad toevertrouwde, maar meer dat uw verslaggever een kijkje achter de schermen van de geschiedenis van de 16de eeuw mocht meemaken. Zelden heeft hij in zijn leven een boeiender college gehad, noch van een meer bevlogen leraar. Vijf uur lang aan de stoel gekluisterd door een fundamentele wetenschapper die zijn fenomenale kennis paart aan een diep inzicht in de betekenis van de geschiedenis zoals die zich aan hem ontvouwt tijdens zijn talloze onderzoeken. vooral de verhouding tussen kerk en staat werd meerdere malen tot in de diepste fundamenten aangehaald.

Paul is van huis uit een Belg, maar daar tilt hij niet zwaar aan. Grenzen zijn voor hem laagdrempelig, al blijft hij bijvoorbeeld op sportgebied wel enigszins chauvinistisch.

Hij groeide op in een periode en in een omgeving waar Rome nog min of meer als centrum van de wereld gezien werd en het katholicisme verondersteld werd de wereldgodsdienst te zijn. Hij raakt vertrouwd met de Latijnse taal, leeft als inwoner van Europa, en doceert nu in Nijmegen voornamelijk aan studenten van overal uit datzelfde Europa.

Paul is in 1946 geboren in het ziekenhuis in Gent, maar zijn ouders woonden in Overmeren, een klein dorp tussen Gent en Dendermonde, in een van oudsher moerassig gebied dicht bij de Schelde. De bevolking van Overmeren was voor 90 % katholiek.

Zijn vader is daar z'n hele leven onderwijzer geweest in de zesde klas van de plaatselijke, en dus katholieke lagere school. Na Paul zijn er twee zusjes geboren.

Hij herinnert zich nog het voorval dat zijn moeder, op de terugweg naar huis na de vroegmis, socialistische pamfletten op straat vond en hem ijlings de opdracht gaf die allemaal te gaan zoeken, vooral bij de school, en te vernietigen.

Vader was lid van de Bond van het Heilig Hart, een mannenvereniging waarvan de leden eens per maand op zondag de vroegmis bezochten. Zelf kreeg Paul een stempelkaart waarop zijn aanwezigheid in de dagelijkse mis werd bijgehouden. Zijn vader was tijdens de mobilisatie en de aanvang van de Tweede Wereldoorlog kapitein in het Belgische leger geweest en daarmee de hoogste in rang van de hele bevolking van Overmeren en omstreken. In het Belgische leger werd door de officieren Frans gesproken en dat zette op het Vlaamse platteland nogal eens kwaad bloed. Maar Paul zegt : 'Als een Vlaming opstijgt in de sociale orde, dan werd alles Frans geduld!'

Op de lagere school werd geen Frans onderwezen. Na die school mocht hij al vervroegd naar een internaat, en de eerste keuze viel op het Barbara college van de Jezuïeten in Gent. Het enige dat daar niet in het Frans gegeven werd was de Nederlandse les. Moeder had de nummertjes al in alle kleren en linnengoed genaaid en kon de jonge Paul al wat Frans leren omdat zij zelf ook onderwijzeres was. Ze schreef de woordjes dan op een stuk witgekalkte muur. Zijn vader koos uiteindelijk toch voor een 'eenvoudiger' school, het internaat van de Minderbroeders, de Franciscanen in Lokeren. Daar was evengoed een gymnasium. Hij kreeg al in de eerste klas 9 uren per week Latijn, en in de 2de kwam daar nog 6 uur Grieks bij. Die talen had je nodig wilde je bijvoorbeeld arts worden of rechten gaan studeren. Even wordt er tussendoor gesproken over het geloof, en het gevaar van fundamentalisme. "Al s de leer centraal staat kom je gemakkelijk tot ketterijen. Als je discussieert met mystiek, emotie, spiritualiteit, dan ga je minder gemakkelijk over tot een handgemeen". Dat is wat Paul zo waardeert in onze Pastor Kees Michielse. Die durft bij voortduring de persoon van Jezus Christus centraal te stellen, sterker dan de invloed van de leer. Dan moet je de durf hebben, om de intellectuelen te verlaten omwille van de liefde!

Terug naar zijn levensloop.

Op het internaat deed Paul wat aan sport. Hij was bijvoorbeeld de beste hoogspringer, toen nog met de 'schaarsprong'.

Na een vlot eindexamen in 1964 stond Paul, zoals duizenden vóór hem en na hem, voor de moeilijke keuze: wat nu ? Hij hoefde niet in militaire dienst omdat hij nog te jong was.

Zijn leraar klassieke talen adviseerde in die richting door te gaan. In september had hij echter nog geen beslissing genomen. Zijn beste vriend ging psychologie studeren. in Gent. Nieuwsgierig geworden pakte Paul een boek van de psycholoog professor Kohnstamm over die wetenschap en hij kwam tot de ontdekking dat hij dat niet wilde.

Hij besloot het advies van zijn leraar te volgen. Een en ander had zolang geduurd dat hij zich net op tijd liet inschrijven voor de studie van de klassieke talen. Omdat Gent nabij zijn ouderlijk huis was, besloot de familie dat hij minstens een jaar van Overmeren naar Gent zou fietsen. Wel moest hij een jaar sport doen, behalve dat op en neer fietsen. Zijn vader adviseerde om te gaan schermen, maar na enige tijd vond Paul dat maar een `waagsport' zoals hij dat uitdrukt.

Bij een van de toetsen om het geheugen te bepalen moesten de leerlingen binnen korte tijd 150 Russische woorden uit het hoofd leren. Onze Paul scoorde het hoogst. Na een jaar ging Paul op 'kot', Belgisch voor 'op kamers'.

Zijn vader informeerde bij het Katholiek Centrum van de universiteit naar een goed Rooms huis. Zo ging dat indertijd. Ook als je een 'verkering' kreeg werd de pastoor gebeld of die eens wilde informeren naar dat meisje, haar vrienden, en vooral haar familie, bij de pastoor van de parochie waar die familie ter kerke ging.

In januari 1968, het jaar waarin Paul in juni afstudeerde, is zijn vader overleden. Jammer dat hij deze mijlpaal voor zijn zoon niet meer mee kon maken. Zijn moeder leeft nog en is 96 jaar.

Paul was de eerste van zijn jaar. Zijn scriptie handelde over Joannes Chrysostomus Loots, een 17de eeuwse leraar in de retorica aan de Augustijnschool in Gent. Hij geeft daarmee zijn wetenschappelijke belangstelling voor het verleden al aan. Toen werd hij benoemd als leraar klassieke talen aan het O.L. Vrouwe meisjeslyceum in Wachtebeke. Het was een 'nonnen'-school, van de zusters van Vincentius A Paulo, dus een brave omgeving.

Omdat hij geen volledige lesrooster had pakte hij daarnaast de studie Geschiedenis op aan zijn universiteit in Gent. Iedere dag 60 kilometer op

de fiets, van Overmeren, waar hij thuis woonde, naar Wachtebeke en over Gent weer terug. Hij is nog steeds een goede pedaleur.

In 1970 leerde Paul zijn vrouw Tru Niemegeer kennen, die als lerares lichamelijke opvoeding was benoemd op de school waar hij werkte. Tru was de dochter van het hoofd van de school in Zevegem en had een academische studie in haar vak gevolgd aan de universiteit van Leuven. Tussen de bedrijven door speelde Paul zo'n 300 voetbalwedstrijden bij de 'plaatselijke' in Overmeren en deed mee aan de nationale studentenkampioenschappen wielrennen in 'de Kuip', de wielerveerbaan in Gent.

Na zijn tweede afstuderen vroeg zijn hoogleraar Geschiedenis of hij assistent wilde worden met een promotieonderwerp. In 1976 promoveerde hij tot doctor in de Geschiedenis op het proefschrift over de "Passificatie van Gent", precies 400 jaar eerder. Het ging over de alliantie tussen de 17 Nederlanden. Het onderzoek gebeurde mede op verzoek van 'De Orde van de Prinsen' het Belgisch - Nederlands genootschap der Lage Landen, stammend uit die tijd en nog steeds bestaand.

Paul en Tru waren inmiddels getrouwd en zij kregen twee dochters, respectievelijk in 1975 en in 1977.

Omdat de leerling zijn leermeester dreigde te overstijgen in de geschiedeniswetenschap, besloot de eerste zijn wetenschappelijke carrière elders voort te zetten.

Bovendien stonden Paul de ontwikkelingen in zijn geboorteland niet aan. In die tijd al werden 's lands financiën fifty-fifty verdeeld over Vlaanderen en Wallonië, terwijl in Vlaanderen 60 % van de bevolking woonde. Hij vreesde dat dit nog verder uit zijn verband gerukt zou worden met alle gevolgen van dien ook voor de budgetten van de universiteiten.

Hij probeerde naar Nederland te komen en dat lukte. In januari 1980 werd hij benoemd tot wetenschappelijk hoofdmedewerker en stafdocent aan de juridische faculteit van de Radboud universiteit in Nijmegen. Zijn leeropdracht werd het onderwijs in de geschiedenis van het recht in de ruimste zin, waarbij hij werd gedetacheerd bij het in 1975 opgerichte Gerard Noot Instituut.

Na een korte periode in Elst gewoond te hebben, verhuist het gezinnetje in 1981 naar de Hertog Karellaan in Cuijk. Omdat ze zagen dat de Martinuskerk geen kindernevendienst had en de Jozefparochie wel, gingen ze voortaan naar de Jozefkerk, bij pastoor van den Acker.

Toen pater Kees Michielse osc, de assistent in de parochie, een Bijbelgroepje begon, sloot Paul zich daarbij aan.

In 1997 kregen ze een nieuw huis op de Heeswijkse Kampen en Paul werd al snel gevraagd toe te treden tot het bestuur van de H. Jozefparochie. Inmiddels was pater Michielse pastoor geworden. Het tweetal verstond elkaar goed !

De kinderen van Peteghem, Anouk en Murriel, groeiden voorspoedig op, waarbij overigens wel merkbaar was dat de oudste, nog net op de kleuterschool bij de nonnetjes in België, wat gevoeliger was geworden voor discipline. Of is dat genetisch bepaald? Beide meisjes waren later passief betrokken bij de onderwijsvernieuwingen in Nederland, in wat minister Luns durfde te noemen "de losgeslagen maatschappij". Inmiddels zijn het volwassen vrouwen die hun weg hebben gevonden.

Paul onderwijst studenten in de 'European Legal History'. Ongeveer 25 studenten komen jaarlijks uit heel Europa. Om de Europese geest te bevorderen verplicht hij iedereen tot het maken van een scriptie over deze stof, behalve over het land van herkomst ook minstens over één ander Europees land. Hoewel het meestal 'uitgelezen' studenten zijn, gaat er toch af en toe een de mist in. Bijvoorbeeld door teveel kroegbezoek!

Paul spreekt vele talen en hij leest er nog meer. Wat dacht u vanmiddeleeuws Latijn of oud gotisch Duits.

Het is daarom dat veel artikelen in zeer oude archieven voor hem letterlijk en figuurlijk opengaan. Vanwege een leeropdracht bij de universiteit van Munster bracht hij vier maanden door in de archieven van oude kloosters in en rondom die stad en van de universiteit. Hij maakte daarbij studie van de bewegingen van de troepen van Willem van Oranje en van de Spanjaarden onder leiding van de hertog van Alva. Bij zijn onderzoek in een archiefmap die in 4 eeuwen niet was geopend, ontdekte hij een belangrijke historische gebeurtenis. Compleet met tekeningen van een Wasserburcht en een klooster, die in 1568 op en neer met een koerier naar de paus in Rome waren geweest. De prachtige ingekleurde tekening van de Wasserburcht, vervaardigd door de bekendste Duitse schilder uit de 16de eeuw, Ton Ring, was voor de stad Munster aanleiding om een tentoonstelling over de schilder in te richten. De ontdekker en wetenschapper word daar gemakshalve maar even bij vergeten!

Zo gaat dat ook in die kringen. Paul vertelt dat het netwerk van Karel V al een voorloper was van het huidige DHL. Er was een regelmatige lijndienst

van Wenen naar Mechelen met acht paarden voor de koets, telkens wisselend van paarden en koetsiers, en voort ging het over bijna onbegaanbare wegen, met het gevaar achter iedere struik. Het keizerrijk van Karel V was immens groot, terwijl in 1492 door de ontdekking van Columbus, ook de Nieuwe Wereld (Amerika) er nog bij kwam. De keizer heerste van 1500 - 1558, gedurende welke periode hij 40 jaar lang onderweg was met de koets, samen met zijn 'ambulante' regering en raadgevers.

Enkele jaren geleden was Paul vier maanden in Londen om een onderzoek te doen naar de geschiedenis en het ontstaan van de structuren in de Angelsaksische wetgeving en rechtspraak. We spreken een half uur over de Noormannen en Willem van Normandië. De namen en jaartallen vliegen uw verslaggever om de oren, maar hij blijft geboeid overeind.

Niet lang geleden heeft Paul een belangrijke NWO beurs (Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek) gekregen voor de duur van vier jaar.

Hij gaat daarmee een indringend wetenschappelijk onderzoek doen naar de machtsverhoudingen tussen Kerk en Staat in de 16de eeuw. Uitgangspunt is het belang dat, de Nederlandse Paus Adrianus VI heeft bij de macht van Karel V, om de oprukkende Moren en Turken een halt toe te roepen. In ruil daarvoor mag de keizer zich bemoeien met kerkelijke benoemingen, lees: bisschoppen die hem welgevallig zijn. Het gaat daarbij dan vooral over het 'Ius Patronatus', het recht op macht in ruil voor vertoon van macht, waarover Paul meer dan een half uur zeer interessant spreekt. Hij hoopt deze studie af te sluiten met een tweede proefschrift. Hij gaat ervan uit en denkt dat zijn nieuwe onderzoek kan bijdragen aan de toenadering tussen Noord en Zuid, Oost en West. En daarbij verwacht hij dat we ook door zijn werk een beetje meer in de gaten krijgen hoe we nogal eens in het ootje genomen worden door de machtigen der aarde. Niet alleen nu, maar door de lange eeuwen heen. Bezit en macht blijken vaak belangrijker te zijn dan geloof, hoop en liefde!

Het is haast vanzelfsprekend dat Paul weinig op vakantie gaat. En wanneer wél, dat hij dan ter plekke in de archieven duikt!

Naast al zijn studie en wetenschap is hij ook nog lid van de Ondernemingsraad van de Radboud universiteit. Hij is daarbij vooral betrokken bij de internationalisering van het Wetenschappelijk en Hoger onderwijs.

Paul zegt veel geleerd te hebben van zijn onderzoeken bij de Nijmeegse universiteit.

Het verhaal gaat eigenlijk nog veel verder.

Belangrijk is dat deze erudiete man ook nog een nederig dienaar is in het bestuur van onze parochie.

Hij blijft de eenvoud zelve, een mens die al tevreden is als hij iedere dag op de fiets naar de universiteit mag en in het weekend zijn 10 of meer kilometers kan hardlopen.

Uw verslaggever bleef na bijna 5 uur praten, maar vooral luisteren, nogal verbluft achter. Bovendien met de moeilijke opdracht om dit artikel ook nog binnen de perken te houden. Dat laatste is niet gelukt, het zij zo !

Paul van Peteghem, een echte 'geletterde mens', zoals ze in Cuijk zeggen.

We mogen trots zijn dat we zo'n man binnen onze gelederen hebben.

We hopen dat het hem goed zal vergaan met zijn nieuwe studie, maar voor al met zijn gezin en zijn gezondheid. Het kan niet anders of hij krijgt daarbij veel zegeningen van Boven. En dat verdient hij.

Paul, we gaan nog eens een keer door met ons gesprek. Nogmaals, het moge je goed gaan!

P.S.

Uw verslaggever heeft overwogen om het artikel op te splitsen in twee gedeeltes en er dan twee maanden over te doen. Maar dat leidt de aandacht alleen maar af. Bedankt dus voor uw geduld!

Deze pdf-versie is gemaakt door Peter Broekmans.